

Tárgytematika / Course Description

Főtárgyi módszertan /Hangszerismeret

MKNB_ZHTM079

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: Molnárné Svikruha Márta DLA

Félév / Semester: 2023/24/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/2/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tárgy célja a különböző hangszerek (vonósok, réz- és fafúvók, ütők, hárfa, zongora, orgona, egyéb speciális hangszerek) megismertetése, történeti fejlődésük, szerkezetük, felépítésük, írásmódjuk és transzpozícióik elsajátítása.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Hegedű:

A vonós hangszerek kialakulásának története. A legfontosabb hangszerépítő iskolák mesteretinek működése. A hegedű és vonó felépítése, készítése. A régi korok hegedűs egyéniségeinek megismerése. A gyakorlati szisztémák bemutatása, a különböző feladatok gyakorlásának módjai. A hangszer tartás, a balkéz és jobbkez feladatainak elemzése. A gyakorlati idő minél intenzívebb, célratoróbb kihasználásának lehetőségei. A régi korok nagy hegedűseinek élete és munkássága, a hangszerral való kapcsolatuk megvizsgálása- ezáltal is a saját hangszeres gyakorlat tökéletesítése.

Mélyhegedű:

A vonós hangszerek kialakulásának története. A legfontosabb hangszerépítő iskolák mesteretinek működése. A hegedű és vonó felépítése, készítése. A régi korok hegedűs egyéniségeinek megismerése. A gyakorlati szisztémák bemutatása, a különböző feladatok gyakorlásának módjai. A hangszer tartás, a balkéz és jobbkez feladatainak elemzése. A gyakorlati idő minél intenzívebb, célratoróbb kihasználásának lehetőségei. A régi korok nagy hegedűseinek élete és munkássága, a hangszerral való kapcsolatuk megvizsgálása- ezáltal is a saját hangszeres gyakorlat tökéletesítése.

Gordonka:

Látogatás magyarországi hangszerész mesterek műhelyeiben.

A vonós hangszerek készítésének és javításának tanulmányozása. Az otthoni karbantartás lehetőségei és korlátai

A hangszer hangolása.(A hangoló géppel történő hangolás. Hangolás zenekari szólamon belül)

Gordon:

A hangszer kialakulása, különböző hangszerész dinasztiák Európában.

A gamba- gordon közötti átmenet részletes bemutatása. A vonó kialakulása, fejlődésének állomásai. Látogatás magyarországi hangszerész mesterek műhelyeiben.

A vonós hangszerek készítésének és javításának tanulmányozása. A hangszer húrjai.

A hangszer hangolása.(Különös tekintettel az öthúros gordonra) A hangoló gépre történő hangolás. (Hangolás zenekari szólamon belül)

Fuvola:

A fuvola működésének és felépítésének akusztikai alapjai. A hangszer története különös tekintettel az utolsó 300 évre, azon belül is Böhm újításaira.

- A hangszer mechanikai felépítésének megértése; szerelés, karbantartás

- A modern játéktechnikák akusztikai elemzése; a multifonikus fuvolajáték elméleti alapjai Matuz István kutatásai és Ittész Gergely Flouble elnevezésű szoftvere segítségével.

Klarinét:

A klarinét történetének áttekintése, megismerése, a különböző korok hangszereinek tanulmányozása. (5 billentyűs, 12 billentyűs hangszerek, német - böhm rendszerek megismerése) A klarinét alapvető fizikai jellemzőinek megtanulása (egynádlapos nyelvsípok fizikai jellemzői, a furatok különbözőségéből adódó karakterisztikai változások)

A klarinét hangszer család leggyakrabban használt hangszereinek megszólaltatása

(A-B klarinétok, esz, illetve basszusklarinét) egyéb váltóhangszerek (kontrabasszus klarinét, basszetkürt, basszet-klarinét) megismerése, illetve a zeneirodalomban leggyakoribb előfordulásai megismerése.

Fagott:

A hangszer történetének megismerése

A fagott felépítése és karbantartása

A rezonáló billentyűk és szerepük

A fagott nád felépítése . A kész nádak hibáinak a felismerése és kijavítása

A fagott nád elkészítése. (gyakorlati foglalkozások)

Trombita:

1. A rézfúvós hangszerek működésének és felépítésének akusztikai

alapjai. Hangszertörténet: 2. Őskor (természeti népek). Ókor. 3. Középkor - arab, európai, indiai és tibeti hangszerek. Városi zenészcéhek. 4. Trombita a reneszánszban. 5. A rézfúvós hangszerkészítés és fúvástechnika változásai 1400-1600 között. A clarino játéktechnika kialakulása. Trombita a műzenében. 6. A trombita fénykora: hangszeres játék fejlődése a barokkban, a zenei élet központjai (udvari és városi). 7. Felvilágosodás kora - kromatizálási törekvések. 8. A szelep feltalálása és a szelepes hangszerek fejlődése 1815-1850. Szelepek szerelése, a hangszer karbantartása. 9. A trombita szerepváltozása a szelepek feltalálását követően. A kornett. Virtuóz művek kornettre és trombitára. 10. F-trombitától a D hangolású „Bach” trombitáig. Német vs. francia hangszerépítés. Nemzeti iskolák és stílusok I (francia és német). 11. Nemzeti iskolák és stílusok II (angol, orosz, amerikai). 12. Trombita a XX. században. Új kihívások a szimfonikus és szólóhangszeres repertoárban. Jazz. Kiemelkedő művészek. 13. Innovációk a hangszerépítésben. Historikus hangszerek a XX-XXI. sz.-ban. 14. A trombita akusztikája: a cilindrikus és kónikus csőszelvények aránya, a különbségekből adódó hangszín variánsok elemzése. A fúvóka szerepe, fúvókaválasztás. Szordínók.

Harsona:

Hangszertörténeti ismeretek: Őskor – természeti népek , kultikus hangszerek Ókor – Mezopotámia, Egyiptom , a leviták kultikus hangszerei, a görögök , római légiók hangszerei, kelták Bizánc. Középkor - udvari és városi kultúra a XI-XIV. században. A toló szerkezet kialakulása . Németszföldi korszak. Velence: a Gabrieli család szerepe. A harsona szerepe az egyházi zenében . Későbbi önálló szerepe a különböző zenei formációkban A zenészek társadalmi szerepe. Városi zenészcéhek kialakulása. Újjátások a hangszerkészítésben. A városi fúvósok feladatai. Toronyzene. Változások a hangszerek felépítésében. A hangszeres játék fejlődése, zenei központok. A teljes harsona család kialakulása: szoprán, alt, tenor, basszus harsonák .A klasszikus zene korszaka: Haydn oratóriumok, Mozart operák, Beethoven szimfóniák. A romantikus hangzás-ideál változása. A kvart-ventil feltalálása. A teljes hangterjedelem kialakulása. Wagner jelentősége, a kontra-basszus harsona megjelenése. XIX-XX. század. Olasz operairodalom Szimfónikus irodalom A kortárs zene által támasztott különleges igények.

Kürt:

1. A kürt eredetének vizsgálata, a hangszer őseinek jelentősége az adott korban.

Tuba:

Hangszertörténeti ismeretek: Őskor – természeti népek (dijeridoo), kultikus hangszerek (kagylókürtök,) Ókor – Mezopotámia, Egyiptom (Tutankhamon), a leviták kultikus hangszerei (chacócra, sófár), görögök (szalpinx), római légiók hangszerei, kelták (lúrok), Bizánc (olifant). Középkor - udvari és városi kultúra a XI-XIV. században. Alta capelle. A zenészek társadalmi szerepe. Városi zenészcéhek kialakulása. Újjátások a hangszerkészítésben. Reneszánsz udvari kultúra – fúvósegyüttesek. Rézfúvósok a hadszíntéren. Török udvari és (harc)mezei zenekultúra. A városi fúvósok feladatai. Toronyzene. Hangszertörténeti ismeretek. Wagner zenéjének jelentősége a hangszer fejlődésében. Katonazene, szimfonikus alkalmazás. Kónikus és cilindrikus részek arányai a különböző hangszerekben. A kortárs zene által támasztott különleges igények.

Ütőhangszerek:

Fa-, fém-, műanyag-, a membrafon-, az idiofon- hangszerek ismerete.

Zongora:

Az egy félévbe sűrített tananyag 3-4 órában a zongora őseit ill. rokonait ismerteti (orgona, klavikord, csembalo) az általános hangszerismeretbe ágyazva; majd a mai zongora történeti kialakulását követi nyomon (hangsúlyosan a fortepiano, valamint a különböző mechanikák ismertetésével) 2-4 órában, eztán a modern zongora alkatrészeit, anyagait, működését, hangolását stb. taglalja 3-4 órában. A zongora működését befolyásoló tényezők, továbbá a saját hangszer gondozását követően a hangszer főbb akusztikus sajátosságairól is szó esik, összesen 2-3 órában. A hallgatók – önálló feladatként – saját hangszerük „jellemrajzát” is elkészítik. A tanórákon a különféle hangszerek, ill. hangszer-altípusok megismerését hangfelvételek is segítik. Kívánatos hangszermúzeum és hangszerész műhely meglátogatása a lehetőségekhez mérten. (1-1 óra)

Orgona:

Az orgona hangkeltésének módozatai (sípfaajták).
A traktura-típusok és azok szerepe a hangszerjátékban.
Régi hangszerek működésének tanulmányozása templomokban.
Készülő orgonák részleteinek, a hangszerépítés apró fázisainak megfigyelése győri- és Győr környéki orgonaépítők műhelyeiben.

Gitár:

A lant, és a lanttípusú hangszerek
A lant húrozata, és hangolása, annak változatai
Gitár a barokk, a klasszikus, és a romantikus korban.
A modern gitár húrozatának, hangolásának változatai.
Scordaturák. Különböző lanttabulaturák ismerete., A gitártabulatura ismerete
A különböző scordaturák ismerete
A jazz-zenében használatos gitárok, és a jazz-tabulatura, fogástáblázat ismerete.
A flamenco gitár, és játéktechnikája.
A gitár hangszer család, szoprán, alt, basszus- gitárok ismerete.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Vizsgára bocsáthatóság feltétele: rendszeres óralátogatás, aláírás.

Szóbeli vizsga a kiadott tételek alapján, ötfokozatú érdemjegy.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Darvas Gábor : Évezredek hangszerei, Zeneműkiadó - Budapest, 1975

Max Wade-Matthews: A hangszerek és a zene könyve

Alfredo Casella-Virgilio Mortari: A mai zenekar technikái Zeneműkiadó Budapest 1978

Ajánlott irodalom:

Ulrich Michels-Gador Ágnes: SH Atlasz-Zene Springer Hungarica kiadó Budapest, 1994

John Henry van der Meer : Hangszerek 1988 Zeneműkiadó, Budapest